

LAUDATIO

Domnului profesor doctor **Walter SCHMITZ**, Universitatea Tehnică din
Dresda-Germania, cu ocazia acordării titlului de *Doctor Honoris Causa* al
Universității „Alexandru Ioan Cuza”

2012

www.uaic.ro

Laudatio

În onoarea

Domnului Prof.dr. **Walter SCHMITZ**,

Universitatea Tehnică din Dresda, Germania

Începem prin a spune că nu este deloc întâmplător momentul cu care Senatul Universității “Alexandru Ioan Cuza” a asociat inițial primirea în mijlocul său a profesorului Walter Schmitz, titularul Catedrei de Literatură germană modernă și istoria culturii de la vechea și prestigioasa Universitate Tehnică din Dresda, înființată în 1828, cu câțiva ani înaintea Academiei Mihăilene, ca Academie Tehnică a Regatului Saxoniei. Profesorul Schmitz urma să se afle la Iași ca participant și coorganizator, în calitate de director al Centrului “Mitteleuropa” de la Universitatea de pe Elba, al Conferinței internaționale dedicate operei lui Gregor von Rezzori, marele romancier german născut la Cernăuți în 1914; este simptomul unei sensibilități speciale a germanistului și intelectualului pentru o Europă Centrală și de Est generatoare de valori ale spiritului, ce dau relief și sens ideii de unitate culturală a continentului. Această apetență pentru construcția de punți între ceea ce, înaintea momentului 1989-1990, a însemnat Occidentul și Răsăritul Europei, caracterizează plenar nu doar cariera, ci și crezul profesorului

Schmitz: imediat după “cotitura” din 1990, decisivă pentru destinul Germaniei, cel care făcea parte din onorabilul corp științific și didactic al Universității “Ludwig-Maximilian” din München n-a ezitat să adopte ipostaza mai puțin “comodă” a angajamentului direct în complexul travaliu de reformare și adaptare a învățământului superior din fosta Republică Democrată Germană; din pozițiile de decizie pe care le-a ocupat ulterior în Universitatea din Dresda a considerat că vocația acestei instituții constă tocmai în a sprijini la rândul ei reformele și progresele școlii superioare din Polonia, Cehia, România, Bulgaria etc., iar ca germanist a inițiat și a avut o contribuție decisivă la constituirea unei asociații a germaniștilor din Europa Centrală, spațiu de elecțiune a tuturor interferențelor dintre cultura germană și culturile slave, romanice și toate celelalte din regiune, tocmai pentru a le pune în evidență potențialul reciproc catalitic. Profesorii, cercetătorii, studenții și masteranzii români, mulți de la Universitatea noastră, cu care germanistica din Dresda a încheiat un acord Erasmus încă din anii ’90, au beneficiat din plin de această specială atenție, menită în ultimă instanță să îmbogățească de ambele părți percepția unei alterități prea îndelung trecute cu vederea.

Profesorul Walter Schmitz face parte din generația de germaniști care și-a făcut studiile într-o epocă foarte agitată pentru societatea vest-germană, consecutivă tensiunilor din jurul anilor 1967-1970, o perioadă a reformelor învățământului superior, considerat de mulți tineri drept vetust și inadecvat provocărilor prezentului, perioadă care, în interiorul disciplinelor filologice, a fost marcată de dezbateri fulminante asupra metodologiei și, în ultimă instanță, a rațiunii de a fi a înseși îndeletnicirii cu limba și literatura ca obiect de studiu și specializare academică.

Walter Schmitz, născut în 22 februarie 1953 în regiunea Mosellei, a ales în 1973 să urmeze, la Universitatea din Trier, cursuri de germanistică și latinistică. După doi ani petrecuți aici va opta pentru continuarea studiilor de germanistică, completate cu cele de lingvistică generală, în Statele Unite, la prestigioasa Georgetown University din Washington, pe care o absolvă în 1974 cu o diplomă de Magister Artium. Anii următori, petrecuți în preajma celebrului profesor și critic literar Hans Mayer, vor fi hotărâtori pentru profilul carierei și preocupărilor viitoare ale lui Walter Schmitz: secundându-l pe acesta în alcătuirea ediției critice de scrieri ale lui Max Frisch, unul dintre cei mai importanți scriitori de limba germană de după al doilea război mondial, va deprinde tehnicile și subtilitățile filologice ale muncii de editor și, în același timp, va deveni pe această cale unul dintre cei mai competenți cunoscători ai operei marelui autor elvețian.

Reîntors în Germania pentru a-și continua studiile în calitate de doctorand, se înmatriculează la Universitatea din München, unde, sub conducerea unor iluștri profesori, se dedică aceluiași Max Frisch; dizertația sa, susținută în anul 1982, va fi publicată câțiva ani mai târziu sub titlul *Studien zu Tradition und Traditionsverarbeitung im Werk Max Frischs* (Studii cu privire la tradiție și prelucrarea acesteia în opera lui Max Frisch). Va ocupa imediat un post de cercetător științific în cadrul Institutului de Filologie Germană de la Universitatea din München, în care calitate i se vor încredința deja ținerea de cursuri și seminarii.

Cea mai importantă instituție științifică din Republica Federală Germania, *Deutsche Forschungsgemeinschaft*, îi va acorda începând cu anul 1985 o bursă pentru abilitare, ceea ce îi permite redactarea tezei în baza căreia va obține dreptul de a candida pentru o catedră de profesor. Susținută

în anul 1988, ea se va intitulă *Der ästhetische Staat. Die Kulturprogrammatische König Ludwigs I. von Bayern und ihre literarischen Wirkungen* (Statul estetic. Programul cultural al regelui Ludovic I al Bavariei și efectele sale literare). O asemenea tematică semnaleză pe de o parte o deschidere semnificativă în cercetările lui Walter Schmitz către vasta problematică a teoriei culturii, deschidere inspirată de investigații foarte aplicate asupra istoriei culturii germane și europene, iar pe de altă parte o flexibilizare a propriilor câmpuri de interes științific pe teritoriul umanioarelor, mobilitate ce se va manifesta plenar de aici încolo. Obținerea, prin abilitare, a titlului de *Privatdozent*, i-a deschis totodată calea spre cariera universitară propriu-zisă: începând cu semestrul de iarnă 1988 va suplini o catedră de profesor la Universitatea „Heinrich Heine” din Düsseldorf, iar apoi o alta la Universitatea „Johannes Gutenberg” din Mainz. Odată cu semestrul de iarnă 1991-1992, când va porni să predea în calitate de profesor-invitat la Institutul Pedagogic „K. F. Wander” din Dresda, decizia lui Walter Schmitz de a se despărți de universitatea müncheneză și de a opta, luând în calcul toate implicațiile, pentru o universitate din Estul reunificat al Germaniei, pare a fi fost luată.

Domnia sa va ocupa prin concurs cu data de 1 octombrie 1992 Catedra de Literatura Germană Modernă de la Universitatea Tehnică din Dresda – una dintre foarte puținele universități tehnice germane care, printr-o veche tradiție, au în oferta academică specializări din domeniul științelor umaniste, ca și medicină, și care, astăzi, face parte dintre cele șapte universități germane admise să concureze, alături de celelalte nouă universități participante deja la așa-numita „inițiativă de excelență” a guvernului federal, la titlul de universitate „de elită”. În 1992, Universitatea

Tehnică din Dresda se afla abia în stadiul evaluării potențialului științific, inclusiv a dotărilor – modeste în raport cu cele ale instituțiilor similare din vestul Germaniei – și a personalului său academic; adaptarea structurală și logistică la standardele occidentale, nu în ultimul rând pentru disciplina și specializarea în germanistică, reprezenta atunci un deziderat încă dificil de atins. Profesorul Walter Schmitz și-a arătat din capul locului disponibilitatea generoasă de a se dedica cu întreaga sa energie și forță creativă acestui obiectiv foarte sensibil. Decan fondator al noii Facultăți de Limbi și Literaturi în 1993, ales Prorector pentru activitatea didactică în 1994, de numele său se leagă, pe lângă activitățile organizatorice curente, un întreg șir de momente ale anevoiosului proces de modernizare rapidă a predării și evaluării la Universitatea Tehnică din Dresda, de la, între altele, introducerea creditelor ECTS și până la elaborarea modelelor de diversificare a finanțării proiectelor didactice, a introducerii conceptului de „învățare continuă” (Life Long Learning) sau a masteratelor interdisciplinare, ca și a strategiei de internaționalizare a studiilor. De o atenție specială au beneficiat din partea profesorului Schmitz, implicat până în toamna anului 2000 în echipa de conducere a universității, facultățile, specializările și centrele de cercetare în domeniul umanist; el însuși a participat direct la fondarea și direcția Centrului de Formare Limbi și Culturi, a Centrului de Științe ale culturii „Europa Centrală” (extins ulterior către științele politico-administrative și economice), iar după 2000 a Institutului „Europa de Est” și a Programului „Studium Fundamentale” pentru doctoranzii, indiferent de domeniu, ai Universității Tehnice din Dresda. Excelent profesor, a obținut în 2005 remodelarea catedrei sale într-una de Literatură germană modernă și istoria culturii, iar din 2006 a preluat în cumul și catedra de Literatură germană și

German Studies de la Universitatea din Liberec (Reichenberg), în Republica Cehă.

Profesorul Walter Schmitz a reușit performanța admirabilă de a-și putea urma cu consecvență, în ciuda cotidianului activității didactice și a multiplelor angajamente administrative, proiectele sale științifice. Bilanțul este, tocmai în lumina acestei imense risipe vitale, impresionant: 12 scrieri cu caracter monografic, peste 20 de ediții critice, 142 de studii, 44 volume de studii îngrijite singur sau în colaborare, la care se adaugă articole de dicționar, bibliografii, prefețe și postfețe, recenzii, comentarii, dar și activități redacționale legate de serii editoriale sau reviste. Am pomenit deja mobilitatea deosebită a cercetătorului, a cărui sferă de interes acoperă teritorii vaste, ce atestă competențe și abilități metodologice multiple. Dacă la începutul carierei Walter Schmitz s-a aplecat asupra unor teme de lingvistică aplicată la limba literară germană, dacă ulterior edițiile și studiile sale l-au consacrat drept unul dintre cei mai pricepuți specialiști în opera lui Max Frisch, titlurile contribuțiilor sale îl califică deopotrivă drept un subtil cunoscător al romantismului german (Ludwig Tieck, Clemens Brentano, Bettine von Arnim, Friedrich Rückert), al modernilor de la turnanta secolului (Frank Wedekind, Theodor Däubler), al expresionistului târziu Georg Britting, al complicatului și încă insuficient cititului romancier postbelic Uwe Johnson. Nu mai puțin l-a atras investigația filologică și reflecția estetică asupra unor teme de istorie culturală de largă respirație, precum modernitatea pragheză la 1900, literatura Holocaustului, interferențele culturale în Europa Centrală, publicațiile rezistenței literare ilegale în fosta R.D.G. etc. Un remarcabil ecumenism metodologic străbate cercetările lui Walter Schmitz, pentru care filologia și semiotica, hermeneutica și exploatarea documentului

de arhivă constituie căi de acces la fel de legitime către textul scris ca fapt de cultură. La un alt nivel, același spirit ecumenic a alimentat eforturile constante ale profesorului Schmitz în organizarea și coordonarea unor reuniuni științifice cu tematică diversă și multiplă, modalitate de a proiecta și stimula comunicarea și emulația între specialiștii germani și străini; între 1989 și 2011 i se datorează desfășurarea a 56 de asemenea manifestări (congrese, simpozioane, cicluri de prelegeri) la Dresda și nu numai, ca și pregătirea a 10 expoziții de mare anvergură culturală. Viziunea unei Asociații a germaniștilor din Europa Centrală, pe care Walter Schmitz a conceput-o și a articulat-o până în cele mai mici amănunte, și al cărei președinte-fondator a devenit în anul 2003, reprezintă un corolar al acestei vocații majore, aceea de personalitate coagulantă de inteligențe și energii, apte să deplaseze, măcar și cu un pas, frontierele înțelegerii și științei literaturii.

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, cu secția și catedra sa de germanistică, a constituit deja din anii '90 un partener privilegiat al catedrei și centrului științific conduse de profesorul Walter Schmitz la Universitatea Tehnică din Dresda. Numeroși studenți și doctoranzi ieșeni s-au bucurat la Dresda, în stagii de formare și de cercetare sau la școli de vară, de buna funcționare a acordurilor Tempus și Erasmus încheiate între noi. Un grant al Fundației Volkswagen, sub direcția comună a profesorilor Schmitz și Corbea-Hoișie, a reunit și finanțat proiecte de interes științific reciproc la Dresda, Iași și Timișoara, nutrite toate de interesul pentru complexul tematic al întâlnirii culturilor Europei Centrale, prezentă în cercetările lui Walter Schmitz și prin atenția pe care a dat-o și o dă enclavei culturale germanofone din Bucovina, atât de productivă pentru cultura germană postbelică. Este încă o punte care îl leagă pe profesorul de la Dresda de România și de colegii de la

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, convinși că, inclusiv prin apartenența onorifică a lui Walter Schmitz, pe care o consacram acum și aici, la comunitatea noastră academică, viitorul colaborării dintre noi este, odată mai mult, asigurat.

Comisia de elaborare a LAUDATIO:

Președinte:

Prof. dr. **Vasile IȘAN**

Rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Membri:

Prof.dr. **Henri LUCHIAN**

Prorector Relații Internaționale

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.dr. **Ștefan AVĂDANEI**

Facultatea de Litere

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.dr. **Andrei HOIȘIE**

Facultatea de Litere

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.dr. **Ioan LĂZĂRESCU**

Universitatea din București

Prof.dr. **Adriana BABEȚI**

Universitatea de Vest din Timișoara

Conf.dr. **Cornelia CUJBĂ**

Facultatea de Litere

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Iași, 2012